

LOOPING

broj.04 LJUDSKA PRAVA * HENDIKEP * DRUŠTVO * KULTURA jun 2008.

**OLOVNI VOJNICI I
SIJAMSKE MAČKE**
TRGOVINA LJUDIMA

OSKAR PISTORIJUS
ČOVEK SA PET BRZINA

SAN FRANCISCO CITY HALL
NAJPAMETNIJA GRAĐEVINA NA SVETU

Draga ekipo, prijatelji/ce, saradnici/e i znatiželjnici/e, u ovom broju raskrinkavamo jedan od najunosnijih biznisa na svetu – trgovinu ljudima; uz članak, ekskluzivno, objavljujemo i fotografije A. Starčevića Deca Indije. Naš heroj je Oskar Pistorijus, mladi atletičar koji, uprkos hendikepu sebe vidi kao osobu bez hendikepa, i želi da nastupi na Olimpijadi u Peking. Vodimo vas i u San Francisko, u razgledanje Gradske većnice, "najpametnije građevine na svetu"!

Maja Ilić

Maja Ilić

LOOPING No. 4

jun 2008.
SADRŽAJ:

KRATKI REZOVİ	03
RAVNOPRAVNOST U OBRAZOVANJU.....	04
UKLJUČENI - INKLUZIVNE IGRE	05
TEMA BROJA:	
TRGOVINA LJUDIMA.....	06
OLOVNI VOJNICI I SIJAMSKE MAČKE	
USH HEROJI:	10
OSKAR PISTORIJUS	
ATLETIČAR SA PET BRZINA	
USH WORLD WIDE	13
SAN FRANCISCO CITY HALL	
NAJPAMETNIJA GRAĐEVINA NA SVETU	
HEADBANGER'S CORNER	16
PLANETA ZEMLJA	18
JEDNAKOST RAZLIKA = DAN ZEMLJE	
OBRUŠAVANJE	20
POP KULTURA:	
OD BUNTA DO REVOLUCIONARNOSTI	
N. VUČIĆEVIĆ - IZLOŽBA DOSTUPNO.....	22

IMPRESUM

izdaje:

Udruženje studenata sa hendikepom Beograd

za izdavača:

Ljupka Mihajlovska

glavna i odgovorna urednica:

Maja Ilić

zamenica glavne urednice:

Marina Stanković

dizajn i grafička obrada:

Ivan Halupka, Julija Jeremić

naslovna strana:

Aleksandar Starčević

strip

Ivan Halupka

lektorke:

Tijana Perović, Marija Drljević

redakcija:

Ljupka Mihajlovska, Vanja Spirić, Marko Savić
Ivana Kamidžorac, Miloš Dešić, Marka Kovačević,
Julija Jeremić, Marija Drljević, Dušan Jevtović,
Bojan Stanojlović

prijatelji LOOPING-a:

S. Milojković, Redakcija Politikinog "Zabavnika",
S. i N. Marković, G. Pavlović, N. Vučićević, V. Čuk,
P. Dragosavac, S. Mršević, P. Dramićanin, T. Ilić

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

061.2

LOOPING / glavna i odgovorna urednica Maja Ilić.
– 2006, br. 1 (septembar)
– Beograd (Vojvode Stepe 33) :
Udruženje studenata sa hendikepom, 2006
– (Beograd : Scanner studio). – 28 cm

ISSN 1452-8592 = Looping
COBISS.SR-ID 139533324

PROJEKAT
PODRŽALO:

министарство културе републике србије

Udruženje studenata
sa hendikepomVojvode Stepe 33, 11000 Beograd
011 / 309-6536 www.adsyu.org

PAZI, SNIMA SE!

U produkciji Udruženja studenata sa hendikepom, u okviru projekta Promocija visokog inkluzivnog obrazovanja u jugoistočnoj Evropi, snimljen je dokumentarni film Hendikep je pitanje ljudskih prava. Dokumentarni materijal koji obuhvata prikaz okruglih stolova o položaju mladih sa hendikepom u visokom obrazovanju iz 2004, potpisivanje Povelje Mreže mladih i studenata sa hendikepom jugoistočne Evrope 2006, i osnivanje Univerzitetskog centra za studente sa hendikepom u martu 2008. godine, najbolji je pokazatelj pozitivnih promena u oblasti visokog inkluzivnog obrazovanja u našoj sredini. U okviru ovog projekta, koji se uspešno realizuje od 2003. godine, formirana je Mreža mladih i studenata sa hendikepom jugoistočne Evrope, iscrpno istražen položaj studenata sa hendikepom, realizovana medijska kampanja Ravnopravni u obrazovanju kojom je pažnja javnosti usmerena ka konceptu visokog inkluzivnog obrazovanja. Potpisnici Povelje o visokom inkluzivnom obrazovanju bili su rektori univerziteta i ministri Prosvete. Istraživanje, realizovano u okviru treće faze ovog projekta, obuhvatilo je profesore i administrativno osoblje svih fakulteta svih univerziteta u Srbiji. Ispitani su njihovi stavovi prema studentima sa hendikepom. Svi ispitanici su izuzetno pozitivno reagovali i bili otvoreni za saradnju, što ukazuje na to da u institucijama visokog obrazovanja postoji pozitivan stav prema promenama u društvu. Pred Udruženjem studenata sa hendikepom je uzbudljiv period! Očekuju se publikovanje i promocija rezultata ovog istraživanja, kao i premijera dokumentarnog filma!

Marina Stanković

DOSTUPNO!

U Svečanoj sali Arhitektonskog fakulteta, u petak 23. maja, održan je seminar na temu Uklanjanje arhitektonskih prepreka za kretanje osoba sa invaliditetom. O tome u kojoj meri su ovi zahtevi ispunjeni u Srbiji, kao i o unapređenju uslova za nesmetano kretanje osoba sa hendikepom govorili su Dragana Bazik, profesor Arhitektonskog fakulteta u Beogradu, Jelena Kotević, rukovodilac Grupe za normativne poslove Ministarstva rada i socijalne politike, Ljupka Mihajlovska, predstavnik Udruženja studenata sa hendikepom, i Saša Gajin, koordinator Centra za unapređivanje pravnih studija.

- Uklanjanje prepreka za nesmetano kretanje i pristup objektima za osobe sa hendikepom predstavlja civilizacijski i moralni imperativ savremenog društva. Nema nijednog razloga koji bi mogao da opravda dalje zadržavanje brojnih postojećih barijera u našem okruženju, na ulici, prilazu stambenom ili poslovnom objektu, objektu namenjenom rekreaciji ili zabavi - rekla je Mihajlovska.

Na obavezu uklanjanja prepreka upućuje nas i zakonodavac – prema Zakonu o sprečavanju diskriminacije osoba sa hendikepom iz 2006. godine, na vlasniku ili korisniku objekta leži obaveza da omogući nesmetani prilaz osobama sa hendikepom.

Seminar su organizovali Centar za unapređivanje pravnih studija iz Beograda, Udruženje studenata sa hendikepom i Arhitektonski fakultet u Beogradu, uz podršku Fonda za otvoreno društvo u Beogradu.

Ivana Kamidžorac

RAVNOPRAVNOST U OBRAZOVANJU

U Univerzitetskoj biblioteci "Svetozar Marković" u Beogradu, osnovan je Univerzitetski centar za studente sa hendikepom, prvi tog tipa u regionu, koji mladima sa hendikepom pruža podršku pri izboru fakulteta i tokom studiranja.

Zahvaljujući zajedničkom radu i zalaganju Udruženja studenata sa hendikepom, Beogradskog univerziteta i "Telenor" fondacije, u Beogradu je otvoren Univerzitetski centar za studente sa hendikepom. Ovaj centar, smešten u prostorijama Univerzitetske biblioteke "Svetozar Marković", prvi je te vrste u regionu. Osnovan je sa namerom da mladima sa hendikepom pruži jednake uslove i mogućnosti za kvalitetno obrazovanje.

Ljupka Mihajlovska, izvršna direktorka Udruženja studenata sa hendikepom i direktorka novoosnovanog Centra, istakla je da svuda u svetu postoje ovakvi centri. "Imali smo dva cilja. Da Univerzitet prepozna potrebu za ovakvim centrom i da on zaživi, kako se studenti sa hendikepom ne bi bavili problemima ljudi sa hendikepom, već svojom profesijom," objasnila je Mihajlovska na svečanom otvaranju Centra 20. marta ove godine. "Ideja je realizovana zahvaljujući kompaniji "Telenor" koja je prepoznala značaj ovakvog Centra i podržala njegovo osnivanje. Centar će podsticati mlade da se obrazuju, ali će i pokušati da razbije predrasude prema mladima sa hendikepom, kako bi se i oni uključili u sva obrazovna i kulturna dešavanja."

"Kao i svaka aktivnost "Telenor" fondacije do sada, i ova je osmišljena kao dugoročan projekat. Centar, i sve u njemu, rezultat je zajedničkog rada. Potencijal je veliki, kao i naši planovi. Pomogli smo da ovaj Centar počne da živi i želimo da budemo i deo njegove budućnosti", rekao je Stajn Erik Velan, generalni direktor "Telenora" u Srbiji.

Mladi sa hendikepom često i ne znaju da imaju pravo da pohađaju redovne škole i da studiraju. Novoosnovani centar će mladima sa hendikepom pružati podršku prilikom upisa fakulteta i tokom studiranja. Studenti sa hendikepom u Centru mogu da dobiju sve informacije u vezi sa izborom fakulteta i uslovima studiranja.

M. ILIĆ

„UKLJUČENI” – NEKOMPETITIVNE INKLUZIVNE IGRE

Pitam se da li igra mora da uključuje pobednika i poraženog, heroja i gubitnika ili, možda, ti elementi nisu nužno sastavni delovi igre. Da li, uopšte, postoji apsolutno inkluzivna igra, u kojoj svako može učestvovati i koja nikoga, unapred, ne isključuje?

Kada se prisećam igara koje su ispunjavale moje detinjstvo, preovlađuju scene u kojima neko od nas nakon što je sakupio svih 7 slova uzvikuje da je "magarac", moja sestra od tetke plače što je po ko zna koji put prerano ispala iz igre, drugar iz susednog ulaza ne može da dočeka da ode kući kako bi saopštio roditeljima da je, još jednom, pobedio svoje drugare u svim kategorijama. Priznajem da se do skoro nisam pitala u kojoj meri je učešće u tim igrama, koje su bile naša glavna aktivnost, uticalo na naš razvoj, karakter i dalji životni put. Verujem da su odnosi koji su se razvijali tokom najranijeg detinjstva i osnovne škole, a veliki deo njih je stican kroz igru, uticali na to da pojedine obrasce stečene u igri ponese sa sobom u život kao deo našeg iskustva, i da se njima služimo u novim životnim situacijama. Verujem da bi psiholozi mogli da nam kažu nešto više o tome. Pitam se da li igra mora da uključuje pobednika

i poraženog, heroja i gubitnika ili, možda, ti elementi nisu nužno sastavni delovi igre.

U jesen 2006. godine, kao volonterka Udruženja studenata sa hendikepom, dobila sam priliku da učestvujem u projektu koji će biti presudan za moje shvatanje pojma igre. Naime, na poziv "Grupe Hajde da" odlazim na prvi sastanak kada upoznajem jednu zanimljivu grupu ljudi sa kojom ću se igrati narednih godinu dana. Kao učesnici projekta Included (Uključeni), imali smo mogućnost da radimo na razvijanju priručnika za korišćenje nekompetitivnih igara u radu sa heterogenim grupama pod nazivom Bez ispadanja. Naš zadatak je bio da sakupljanjem i adaptiranjem postojećih igara, i kreiranjem novih stvorimo izvor netakmičkih inkluzivnih igara. Taj priručnik namenjen je onima koji rade sa mladima, omladinskim i prosvetnim radnicima, edukatorima,

volonterima, roditeljima i svima koju su zainteresovani za fenomen igre.

Da bismo što bolje razumeli predmet našeg bavljenja i upoznali igru kao takvu, osnovni metod koji smo koristili bio je igra sama. Pri našim susretima, igrali smo se i istraživali pojmove kao što su igra, inkluzija, takmičenje i učešće. Cilj nam je bio da razvijemo ideju nekompetitivnih igara koje su inkluzivne, tj. da stvorimo igre koje su namenjene svima i u kojima svi, bez obzira na vrstu hendikepa, mogu da učestvuju i u kojima niko ne gubi. Iz Igre kako smo je mi zamislili, svako izlazi kao

pobednik. Igra, osim što je sama sebi cilj, ima za cilj da nam pomogne da učimo o nama samima, o drugima, o svetu koji nas okružuje.

Radeći na ovom projektu, volonterski tim imao je pred sobom velike prepreke. Pitanje koje nam je zadavalo teškoće glasilo je: Da li, uopšte, postoji apsolutno inkluzivna igra, u kojoj svako može učestvovati i koja nikoga, unapred, ne

isključuje? Nakon duge borbe, došli smo do zaključka da potpuna inkluzija u igri nije lako dostižna, pa smo morali da preformulišemo cilj koji je sada glasilo: Razvijati igrice koje su „što inkluzivnije moguće“. Rekla bih da teškoće, u kreiranju apsolutno inkluzivne igrice, nastaju upravo iz činjenice da su ljudi različiti, a te razlike vidimo u našim karakteristikama, mogućnostima, veštinama, individualnim karakteristikama koje čine ljudsku vrstu tako čarobno neobjašnjivom. Ta raznolikost ne treba da bude viđena kao prepreka već kao prednost i izazov da se zajedno igramo, družimo, upoznajemo, zabavljamo, da zajedno učimo i zajedno pobeđujemo. Zato, pre nego se upustite u igru sledeći put, nemojte težiti da budete bolji od drugih, već da budete bolji nego što ste bili juče. Igrajte se!

VANJA SPIRIĆ

EQUALITY - Nikola Vučićević

OLOVNI VOJNICI

i sijamske mačke

Trgovina ljudima postala je globalni fenomen! Žrtva trgovine ljudima može postati bilo ko! U Izveštaju UN navodi se da oko 2.5 miliona ljudi širom sveta postane žrtva trafikinga, dok trgovci ljudima zarađuju preko 10 biliona dolara godišnje. Po godišnjoj zaradi, ovaj unosan biznis zauzima drugo mesto, odmah posle trgovine drogom!

Trgovina ljudima (trafficking in human beings) podrazumeva vrbovanje, prevoz, premeštanje, skrivanje ili prihvatanje lica uz primenu sile, prinude, ucene, prevare a sve to zarad eksploatacije. Žrtva trgovine ljudima može postati bilo ko! Krijumčarenje (smuggling) ljudi podrazumeva ilegalan ulazak u zemlju, što predstavlja zločin protiv države ali ne i protiv osobe, jer postoji njen pristanak da na ovaj način migrira. Sama migracija je uglavnom dobrovoljna i podrazumeva pristanak osobe da ode iz zemlje.

Ljudima se trguje radi seksualne eksploatacije (prostitucija, eskort agencije, sex-turizam, pornografska industrija); prinudnog rada (plantaže, fabrike, brodovi, ciglane, radionice, farme); usvajanja (trgovina i transfer beba, dece i trudnica); prosjačenja; vršenja kriminalnih aktivnosti za "gazde"; sklapanja brakova (karakteristično za romsku populaciju, siromašnije slojeve u nerazvijenim zemljama); vrbovanja u oružane snage (deca-vojnici); trgovine ljudskim organima; zabave i profita (u zemljama Bliskog Istoka u kojima su popularne trke kamila trguje se dečacima koji, kao spretni džokeji, donose dobru zaradu); religijskih kultova i obreda (shrine slavery).

Uzroke trafikinga treba tražiti u siromaštvu, velikoj nezaposlenosti, ekonomskoj i političkoj nestabilnosti države (korupcija, regionalni disbalans, tranzicija iz jednog u drugi društveno-politički sistem, organizovani kriminal), ali i u ratnom sukobu koji neminovno donosi veliki broj raseljenih i prognanih lica. Što se trgovine žena tiče, ona se uglavnom odnosi na prinudnu prostituciju (iako prostitucija može biti i dobrovoljna) što podrazumeva kupovinu/prodaju osobe bez njenog znanja i pristanka, kao i nametanje broja klijenata, fizičko i psihičko zlostavljanje, ograničeno kretanje i oduzimanje ličnih dokumenata! Dve trećine žena koje postanu žrtve trgovine ljudima

potiču iz istočne Evrope. Ono što je zabrinjavajuće jeste da trgovina ljudima cveta u celom svetu! Slomom komunizma, raspadom SSSR-a i SFRJ devedesetih godina dvadesetog veka, otvaranjem azijskog tržišta i razvojem tehnologije i sredstava komunikacije, stvoreni su idealni uslovi za razvoj ovog unosnog "biznisa".

Slepi putnici u kartonskim kutijama

Kako sve počinje? Iza na prvi pogled primamljivih oglasa o dobro plaćenim poslovima u inostranstvu koje nude razne „agencije“, krije se organizovani kriminal. Žrtve se, prevarom, odvođe iz mesta prebivališta u inostranstvo ili drugi grad. Transport, odnosno transfer žrtava trafikinga odvija se po unapred utvrđenim kanalima - koriste se ilegalni načini prelaska granice sa falsifikovanim dokumentima (najčešće u slučaju žrtava seksualne eksploatacije i prinudnog rada). Deca prelaze granicu u pratnji odraslih lica koja poseduju falsifikovane dokumente u kojima se navode podaci o srodstvu. Ta deca postaju "slepi putnici" u vozovima i kamionima, prevoze se u kartonskim kutijama pokrivena ćebetom. Deca se najčešće trguje zbog prosjačenja ili njihove eksploatacije u vojne svrhe. Po dolasku na odredište maske padaju – ponašanje "prijatelja" se naglo menja. Žrtvama se, uz izgovor da je to zbog njihove vlastite sigurnosti, oduzimaju dokumenta i smeštaju se po privatnim stanovima, kućama, šupama, podrumima, napuštenim naseljima daleko od ljudi, kako bi se šanse za beg svele na minimum. Zlostavljanje, drogiranje, pretnje, ucene i izgladnjivanje čine beg gotovo nemogućim. Tako počinje začarani krug "dužnickog ropstva"! Dug za "troškove puta i smeštaja" žrtve nikada ne mogu u potpunosti da isplate, jer se on, daljim pružanjem "smeštaja i hrane", neprekidno povećava. Zarobljene žrtve su prisiljene da se bave ilegalnim poslovima, prostitucijom ili teškim fizičkim radom (u fabrikama,

foto: A. Starčević

radionicama, na farmama, plantažama, brodovima) u nehumanim uslovima, najčešće bez ikakve naknade. Onemogućava im se, ili strogo ograničava i kontroliše, kontakt sa spoljnim svetom, rodbinom i prijateljima i ne pruža im se nikakva medicinska zaštita. Mnogi od njih nikada i ne stignu na mesto odredista, već ih na putu preprodaju ili siluju. Najčešća mesta eksploatacije su noćni klubovi, diskoteke, restorani, ulice, fabrike, privatni posedi, farme. Živeći u stalnom strahu od zlostavljanja, hapšenja, ubistva ili deportacije, žrtve postaju zavisne o trgovcima.

Lažni prijateljski posrednici (drug/drugarica, članovi bliže rodbine, dečko, suprug) žrtvama nude rešenje njihovih problema, što ovakvu trgovinu čini još srašnijom. U siromašnim zajednicama, najčešće u zemljama u razvoju, roditelji prodaju svoju decu kako bi isplatili dug koji nekada obavezuje i po nekoliko generacija, ili to čine ne bi li deci omogućili bolje životne uslove. Kakva ironija!

Četvorogodišnji džokeji

Svake godine se dečaci iz Bangladeša, Suna i Pakistana (neki od njih imaju samo 4 godine) prodaju ili kidnapuju u zemlje Persijskog zaliva, u kojima su veoma popularne i unosne trke sa kamilama. Ovi mali džokeji koji žive

u pustinjskim kampovima-ousbah, mučeni glađu (dnevno dobijaju po dva biskvita i vodu kako ne bi prešli zahtevanu težinu od 45 kg), seksualno zlostavljani i izloženi napadima i ujedima kamila, najčešće završavaju svoje živote neobebeženih grobova u pustinjskom pesku!

U nekim oblastima Afrike, u plemenskim zajednicama u nerazvijenim delovima kontinenta, postoji specifična kazna za nanetu uvredu. Oštećena strana ima pravo da iz porodice počinioca izabere devicu koja će je služiti i pružati seksualne usluge. Kasnije se ove mlade žene nikada ne udaju! U Gani, Togou i Beninu mlade žene-device neretko postaju robinje u hramovima (takozvano "hodočasničko ropstvo"- shrine slavery). Njih seksualno eksploatišu sveštenici u obredima, i koriste ih kao besplatnu radnu snagu u hramovima.

U oružanim sukobima širom sveta aktivno učestvuje oko 300 000 dece. Dodeljene su im uloge nosača, špijuna ili kurira zaraćenih strana, koriste ih kao taoce, a često ih i seksualno zlostavljaju. Deca-vojnici koja aktivno učestvuju u oružanim borbama neretko, pod prisilom, uzimaju različite droge (marihuana, amfetamini...) kako bi se oslobodila straha i krivice! U takvom stanju, ona su primoravana da vrše najbrutalnije zločine tako da, istovremeno, bivaju i žrtve i učesnici u zločinu. Najviše dečaka-vojnika danas ratuje na Afričkom kontinentu.

Zemlje zapadnog Balkana

U izveštaju UNDOC-a, "Globalni uzroci trgovine ljudima", piše da postoje zemlje porekla, tranzitne zemlje i zemlje odredišta žrtava. Tako se zemlje zapadnog Balkana navode kao zemlje porekla, zemlje tranzita i, u nešto manjoj meri, kao zemlje odredišta žrtava trafikinga (najviše žena i dece kojima se trguje radi seksualne eksploatacije). Hrvatska je u sve tri kategorije na sredini lestvice. Srbija (Kosovo) i BiH zauzimaju središnja mesta kao zemlje porekla, dok su kao tranzitne i zemlje odredišta pri vrhu lestvice. Makedonija i Crna Gora smeštene su u sredinu kao zemlje porekla i odredišta, a kao tranzitnim zemljama dodeljena su im mesta na vrhu lestvice. Prema ovom izveštaju, najalarmantnija je situacija u Albaniji koja je i kao zemlja porekla i zemlja tranzita na vrhu lestvice. Zemlje odredišta trgovine ljudima su razvijene zemlje Zapada.

Srbija je, kada je reč o trgovini ljudima, i zemlja porekla i zemlja tranzita ili privremene destinacije žrtava. Žrtve iz Srbije se prodaju i transportuju u razvijene zemlje zapadne Evrope, ali i u Novi Pazar i na Kosovo koje od rata 1999. postaje sve češće pominjana destinacija žrtava trafikinga. Prema podacima Službe za koordinaciju zaštite žrtava trgovine ljudima, u više od 50% slučajeva meta trgovaca su žene i deca. Tokom 2007. godine registrovano je 36 žrtava (28 državljanke Srbije i 8 stranih), što je manje nego 2006, kada su registrovane 62 žrtve trgovine ljudima (46 naših i 16 stranih državljanke). Međutim, među žrtvama je sve više maloletnih lica!

Žrtve postaju krivci

Mehanizmi koji su razvijeni u cilju suzbijanja trgovine ljudima, kao i važeće zakonodavstvo u mnogim zemljama su se pokazali kao nedovoljni. bilo da se radi o sprečavanju ili suzbijanju problema, bilo da se radi o zaštiti ljudskih prava žrtava trgovine. U mnogim zemljama, policija i pojedini službenici vlade ignorišu, olakšavaju ili čak profitiraju od ovog vida kriminala. Vlade mnogih zemalja često ne tretiraju trgovinu ljudima kao ozbiljno kršenje ljudskih prava, a u većini zemalja destinacije trgovini ljudima se pristupa kao problemu ilegalne imigracije ili prostitucije. Strategija

protiv trgovine ljudima često ima negativne posledice po trafikovane osobe, a ne po kriminalne mreže koje njima trguju, jer su žrtve te koje bivaju uhapšene i deportovane, dok trgovci i dalje nekažnjeno rade. Malo je žrtava koje u zemljama destinacije ili nakon povratka u svoju zemlju dobiju bilo kakvu dugoročnu pomoć. Čak i kada imaju sreće i izvuku se iz paklenog lanca trgovine ljudima čeka ih, neretko, novi pakao. U konzervativnim sredinama kakva je i Srbija, žrtve bivaju odbacene od svoje okoline i obeležene kao problematične i promiskuitetne! Nailaze na nerazumevanje i osudu rodbine (čak i članova najuže porodice), nekadašnjih prijatelja, poslodavaca, društva. Žrtva postaje krivac, ljaga na porodičnom imenu, teret za društvo, opasnost za zajednicu. Predrasude su te koje ih osuđuju na stub srama, paralizuju njihovu resocijalizaciju i oporavak nakon preživljenih trauma.

Kako zaštititi žrtve

Značajnu ulogu u prevenciji trgovine ljudima i edukaciji društva imaju NVO. Svojim aktivnostima - kampanjama, radionicama, seminarima, okruglim stolovima, pratećim edukativnim materijalom (posteri, brošure, filmovi, analize i istraživanja) hrabro započinju proces razotkrivanja ove kriminalne delatnosti. Ruše predrasude prema kojima se „to ne događa dobrim devojkama“ i „ne ovde“, i najveću od svih a to je da su žrtve same krive za svoju sudbinu! Neke od organizacija pružaju medicinsku, psihološku i pravnu pomoć, obezbeđuju usluge prevođenja (za strane državljanke), posreduju pri smeštanju u sklonište ili u pronalasku adekvatnog smeštaja, kontaktiraju institucije...

“ Moja bolesna znatiželja prema tamnim mestima odvodi me u “Rodo Sijam”- najmračniju i najsmrdljiviju rupu u koju sam ikada zakoračio... Neprekidna povorka nagih sijamskih mačaka ovde vodi ljubav (ukoliko se to uopšte može nazvati ljubavlju), u svim mogućim kombinacijama koje mogu pasti na pamet nekom ludaku, dok ostale, trenutno nezaposlene devojčice, napadaju goste kao da im od njihovog pristanka zavisi goli život... Ni jedna od tih malih robinja sa čednim, neprozirnim, istočnjačkim licima i telima bludnica, nema više od petnaest godina... Koliko zarađuju za noć? Možda dva do tri dolara... ”

*Momo Kapor, “Skitam i pričam”
 (“Sijamske mačke”)*

Trgovina ljudima je deo transnacionalnog organizovanog kriminala. Trgovina ljudima je krivično delo i obaveza je države da deluje preventivno tako što će trgovinu ljudima proglasiti krivičnim delom, propisati sankcije za počinioce i voditi istragu o počinjenom krivičnom delu. Trgovinom ljudima krše se osnovna ljudska prava: pravo na život, rad i obrazovanje, sloboda i dostojanstvo pojedinca, sloboda kretanja,

ASTRA, Beograd
astranet@sezampro.yu

ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA, Vranje
sezam@ptt.yu

CENTAR ZA KULTURNU AFIRMACIJU, Dimitrovgrad
dsdimgrad@ptt.yu

TABOO, GRUPA ZA AFIRMACIJU RAZLIČITOSTI, Zrenjanin
taboo.org@gmail.com

UDRUŽENJE ŽENA I MAJKI “ANNA”, Novi Pazar
uzm.anna@gmail.com

ESPERANCA, Novi Sad
esperanca@neobee.net

pravo na odlučivanje i izbor, pravo na jednakost, pravo na zdravlje. Posmatrano iz ugla ljudskih prava, država je obavezna da osigura zaštitu žrtava i njihovih ljudskih prava. To podrazumeva spektar prava počevši od toga da žrtve, od prvog trenutka kad su pronađene, moraju imati pravnu pomoć i prevodioca, pravo na pošteno suđenje, smeštaj, humanitarnu vizu. Treba ih osigurati da ne budu reparirane u zemlju porekla ukoliko to ne žele, mora im se osigurati zdravstvena i socijalna pomoć i niz drugih prava, a u skladu sa međunarodnim konvencijama.

Srbija je 25.10.2007. godine, na zasedanju Konferencije evropskih ministara pravde u Lanceroti, potpisala Konvenciju o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja. Konvenciju su potpisale zemlje članice Saveta Evrope. Očekuje se da, nakon ratifikacije u zemljama potpisnicama, ovaj značajan međunarodni dokument dovede do efikasnosti krivično-pravnih postupaka u slučajevima kada su deca žrtve zlostavljanja i izrabljivanja. U Srbiji postoji problem zastarelosti u krivičnom gonjenju, čak i kad su ta dela u pitanju.

MARKA KOVAČEVIĆ

Međunarodna asocijacija atletske saveza (IAAF) nedavno je donela odluku o zabrani učešća sportista sa tehničkim pomagalima - uključujući bilo kakve vrste opruga ili točkova - na atletskim takmičenjima. Ovim je IAAF želeo da spreči svaki vid prednosti, koju bi takmičari sa pomagalima mogli imati u odnosu na ostale takmičare. Ovakva odluka možda i ne bi bila toliko zanimljiva da nije doneta, u suštini, samo zbog jednog čoveka - Oskara Pistorijusa - i njegove želje da trči na Olimpijadi u Pekingu.

HENDIKEP PREDNOST

Oskar Pistorijus je svestrani sportista. Pored trčanja, on igra tenis, vaterpolo i, njegov omiljeni sport, ragbi. Takođe, bavio se i rvanjem. Ovaj aktivni mladić takmičarskog duha, koji je nedavno napunio 21 godinu, želi da se takmiči na Olimpijadi u Pekingu. Ipak, postoji jedna stvar koja Oskara Pistorijusa razlikuje od svih ostalih potencijalnih takmičara na Olimpijadi. Naime, njemu su amputirane obe noge ispod kolena i on se takmiči uz pomoć proteza. Sam sebe voli da zove "najbrži čovek bez nogu", a mediji ga zovu Blejd Raner zbog izgleda njegovih proteza.

Ipak, vrlo brzo nakon pomenute odluke, ista asocijacija je donela sledeću kojom se Oskaru, za sada, dozvoljava da pored paraolimpijskih takmičenja učestvuje i na takmičenjima za sportiste bez hendikepa, barem dok naučnici ne utvrde da li je on zbog svojih proteza zaista u prednosti u odnosu na ostale učesnike. Kako je hendikep jednog čoveka postao "potencijalna prednost" pa čak i opasnost, kako neki tvrde, po druge takmičare? I zašto je želja ovog mladog čoveka izazvala čitavu seriju komentara i pokrenula niz rasprava o hendikepu i prednosti na jednom atletskom takmičenju i u sportu uopšte? I ko je uopšte Oskar Pistorijus?

Oskar je rođen 1986. godine u Pretoriji u Južnoafričkoj Republici. Rođen je bez obe fibule (nije imao cevanice, zglobove i po dva prsta na nozi). Njegovi roditelji su, nakon konsultacija sa vodećim doktorima koji su im rekli da njihov sin može celoga života biti korisnik kolica ukoliko mu se ne amputiraju noge, poslušali njihov savet i odlučili da Oskara nauče da hoda uz pomoć proteza. Tada je imao 11 meseci. Dvadeset godina kasnije, njegov trener kaže da je Oskar kao "motor sa pet brzina".

Iako je prohodao sa protezama, uvek je bio zainteresovan za sport. Već sa jedanaest godina je bio najbolji igrač tenisa i vaterpola u srednjim školama. Ma kako deca bila okrutna, njegov urođeni takmičarski

duh i istrajnost pobeđivali su sve predrasude! Predstavljao je uzor svima - kako deci sa hendikepom i njihovim roditeljima, tako i ostalim vršnjacima. Za to su zaslužni njegovi roditelji koji su podsticali njegovu želju da se takmiči i dokazuje kao i bilo koje drugo dete naklonjeno sportu. "Ne bih mogao poželeti bolje roditelje od mojih. Uvek su mi bila snažna podrška" - kaže Oskar.

Ipak, najveća ljubav mu je bio ragbi. Nažalost, morao je da prestane da se bavi ovim sportom kada je, tokom jedne utakmice, povredio koleno. Nakon toga, doktori su mu preporučili da odabere drugi sport. Tokom rehabilitacije je upoznao svog sadašnjeg trenera, Ampija Loua. Zato se, od 2004-te godine, Oskar bavi atletikom. "Srećan sam što sam upoznao Ampija, od njega sam mnogo naučio" - kaže Oskar.

Počeo je sa treniranjem u januaru iste godine, a osam meseci kasnije učestvovao je na Paraolimpijskim igrama u Atini. Pažnju medija privukao je učešćem u trci na 200 metara i pobedom nad favorizovanim Marlonom Širlijem i Brajanom Frejžerom, kojima je amputirana jedna noga. Tom prilikom, postavio je i svetski rekord od 21,97 sekundi, posle čega je nastavio da trenira i obara nove rekorde. Na Paraolimpijskom svetskom prvenstvu u atletici 2006. godine je osvojio zlato u svim sprinterskim trkama, a u poslednje tri i po godine rekorde na 100, 200 i 400 metara je obarao čak 26 puta!

Međutim, to nije bilo dovoljno za Oskara! Želeo je da učestvuje na takmičenjima za sportiste bez hendikepa. Tako se 13. jula 2007.godine našao na Zlatnom gala atletskom mitingu u Rimu. Nastupio je u trci na 400 metara i završio kao drugoplasirani! Dva dana kasnije nastupio je, u istoj disciplini, na atletskom Gran Priju u Šefildu na kojem je imao manje uspeha i trku završio kao sedmoplasirani. Ipak, kasnije je diskvalifikovan jer je trčao van staze. Oskar je objasnio da mu je kiša predstavljala problem i da je zbog vode

na stazi proklizavao. Interesantno je da je u istoj trci učestvovao i američki olimpijski pobednik Džeremi Voriner koji nije uspeo da stigne do cilja.

Od početka svoje atletske karijere Oskar koristi proteze pod imenom Cheetah koje proizvodi islandska kompanija Ossur i koje su napravljene od ugljeničnih vlakana. Sam naziv Cheetah znači Gepard, što u Oskarovom slučaju dobija dodatno značenje jer se ova životinja smatra najbržom u prirodi. Takođe, Oskar je pravo oličenje filozofije ove kompanije čiji je moto "Život bez ograničenja".

"Ja sebe ne vidim kao čoveka sa hendikepom. Sve što mogu sportisti bez hendikepa, mogu i ja", samouveren je Oskar. Takođe, nikada se ne parkira na mesta koja su predviđena za osobe sa hendikepom. "Najviše me nervira kada vidim nekog da se parkira na mesto za osobe sa hendikepom, a onda izađe iz kola i hoda" - ratoborno odgovora Oskar novinaru časopisa Wired (časopis se bavi tehnologijom što govori o tome da ovo nikako nije samo sportska tema). Sa takvim stavom potpuno je razumljivo što želi da se takmiči na Olimpijadi.

Međutim, Oskar Pistorijus i njegova upornost i želja da nastupi na Olimpijadi podelili su sportsku javnost. Postoje različita mišljenja o tome da li mu treba dozvoliti učešće ili ne, čak i ako se kvalifikuje. Iako većina stručnjaka misli da nema dovoljno istraživanja

u ovoj oblasti koja bi dala validne dokaze, jedan deo sportske javnosti smatra da je on u prednosti u odnosu na ostale takmičare. Oni korišćenje ovakvih proteza nazivaju „teho-dopingom“.

Stručnjaci iz IAAF smatraju da proteze Oskaru daju prednost u visini i omogućavaju mu duži korak. Kao dokaz, navode činjenicu da je on za tri godine uspeo da poboljša svoje najbolje vreme za nekoliko sekundi, dok se kod većine vrhunskih sprintera radi o stotim delovima sekunde. Takođe, čelnici IAAF su zabrinuti zbog mogućnosti njegovog pada tokom trke čime bi se ometali, ili čak bili ugroženi ostali takmičari. Postoji i bojazan da bi se, bez ograničenja upotrebe tehničkih pomagala, moglo dogoditi da i sportisti bez hendikepa počnu da koriste naprave zasnovane na oprugama, ili slična pomagala. Elio Lokateli, direktor sektora za razvoj pri IAAF, poziva Oskara da se usredsredi na svoje učešće na paraolimpijskim takmičenjima. "Uz svo poštovanje, ipak ne možemo dozvoliti nešto što bi predstavljalo prednost u odnosu na ostale takmičare. Sledeće što se može dogoditi je da neko stavi nekakav uređaj na leđa kako bi mogao da leti".

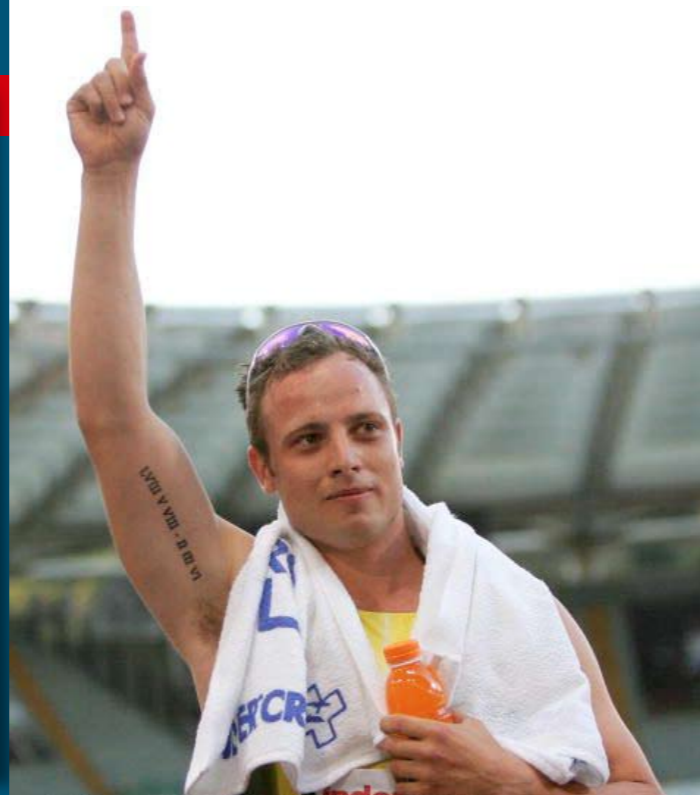
Ovakve izjave neki drugi stručnjaci smatraju dosta ciničnim oslanjajući se na činjenicu da međunarodne sportske institucije zabranjuju korišćenje lekova tj. doping, a dozvoljavaju korišćenje posebnih uređaja koji simuliraju veliku nadmorsku visinu, čime se poboljšavaju performanse takmičara.

S druge strane, Robert Gejli, profesor fizičke terapije na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Majamiju, tvrdi da proteza vraća samo 80 posto energije koju apsorbuje, dok biološka noga vraća i do 240 procenata uložene energije zbog čega takmičari bez hendikepa imaju veću skočnost. Hilmar Januson, potpredsednik sektora za istraživanje i razvoj u kompaniji Ossur, takođe smatra da tvrdnja da proteze pružaju dodatnu prednost nije tačna. "Reč je o pasivnim nogama koje zaostaju za mogućnostima koje pružaju biološke noge. Protetičke noge Cheetah nemaju neki

TEŠKO DO PEKINGA

Međunarodna asocijacija atletske saveza (IAAF) ipak je odlučila da Oskaru ne dozvoli učešće na Olimpijadi u Pekingu. Nakon niza testova, zaključak Gerta Petera Brigemana, profesora biomehanike koga je angažovala IAAF, glasi da je Oskar ipak u prednosti u odnosu na takmičare bez hendikepa zbog toga što "proteze koriste 25% manje energije nego trkači bez hendikepa, pri istoj brzini". Oskar ipak ne prihvata ovakvu odluku i namerava da se žali Sportskom arbitražnom sudu (CAS) u Lozani. "Ako proteze predstavljaju prednost, kako onda drugi takmičari sa hendikepom ne ostvaruju ista vremena kao i ja?" pita Oskar i dodaje "Ovaj slučaj je važan, ne samo za mene, već za sve osobe sa hendikepom koje samo žele priliku da se na sportskom polju ravnopravno takmiče sa sportistima bez hendikepa". Odluka arbitražnog suda očekuje se u najskorijem roku.

veštački

izvor energije, nego svu energiju stvara sam Oskar Pistorijus" - kaže on i dodaje: "Oskar je izvanredan atletičar koji je 60 do 70 posto efikasniji od ostalih trkača. Da Oskar ima biološke noge, bio bi najbrži čovek na svetu. U to sam potpuno siguran". Njegov trener Ampi Lou, kaže za Oskara da je "rođeni šampion" i da uvek želi da ostvari maksimum, dok Oskar samouvereno tvrdi: "Više treniram od ostalih, bolje se hranim, bolje spavam i ustajem svakog jutra misleći na atletiku. Možda je to razlog zašto predstavljam izuzetak u odnosu na druge".

I u samoj IAAF postoje oni koji smatraju da Oskar treba da nastupi na Olimpijadi. Neki zvaničnici ove organizacije smatraju da bi, iako on sam ne bi bio kandidat za medalju, njegovo takmičenje u Pekingu moglo biti korisno i predstavljati inspiraciju za druge. Jedan od čelnika medicinske i antidoping komisije pri IAAF tvrdi da "ne postoji pravi osnov da mu se zabrani takmičenje. Voleli bismo da imamo više informacija i više biomehaničkih studija". S druge strane, Oskar se plaši da će konačna odluka biti donešena na osnovu pretpostavki, a ne naučnih dokaza.

Što se dosadašnje prakse tiče, zna se da je najmanje troje sportista sa hendikepom učestvovalo na letnjim Olimpijskim igrama: Džordž Ajzer, Amerikanac, osvojio je zlatnu medalju u gimnastici takmičeći se sa drvenom nogom na Olimpijadi u Sent Luisu 1904. godine; Neroli Ferhol, bivša atletičarka koja je nakon nesreće stekla hendikep, počela je da se bavi streličarstvom i 1984. godine nastupila za reprezentaciju Novog Zelanda na Olimpijadi u Los Anđelesu; Marla Ranijan, atletičarka sa potpuno oštećenim vidom iz SAD, učestvovala je u trci na 1500 metara na Olimpijadi u Sidneju.

U međuvremenu, polemike vezane za uspeh Oskara Pistorijusa nadržale su okvire sporta, pa se ide toliko daleko da neki stručnjaci počinju da govore o "kiborzima". Čak se i samom sportu predviđa ne baš humana budućnost u kojoj bi sportisti mogli namerno odstranjivati svoje zdrave udove i zamenjivati ih novim, veštačkim. Naravno, ovo više podseća na naučnu fantastiku i to njenu pesimističnu stranu, ali pokazuje koliko je ova tema uzdrmla ustaljene stavove o hendikepu i njegovoj 'prednosti', i to ne samo u sportu.

Na kraju, dilema oko Oskarovog eventualnog učešća na Olimpijadi u Pekingu može se svesti na dva principa - fer takmičenje i osnovno ljudsko pravo svakog čoveka da se takmiči. Konačna odluka će zavisiti od tumačenja ovih principa i ona, na kraju, može potpuno redefinisati naše poimanje hendikepa.

Na pitanje ko su mu uzori, Oskar najviše pominje sportiste bez hendikepa. Kaže da poštuje paraolimpijska takmičenja, ali smatra da se nikada ne može napredovati ako se samo razmišlja o hendikepu. Na opasku novinara da je on ipak Paraolimpijski šampion, on odgovara: "Zaista bih želeo da dominiram paraolimpijskim takmičenjima do kraja svoje karijere" i dodaje "ali bih želeo da u takmičenjima za sportiste bez hendikepa dugo budem poznat".

Ipak, kaže da će, ako IAAF dokaže da on poseduje prednost u odnosu na ostale takmičare, to jednostavno morati da prihvati i dodaje da bi voleo da oseti da oni rade za njega, a ne protiv njega.

No, kakva god da bude odluka, Oskar kaže: "Kada trčim, radim to zbog sebe. To zadovoljstvo mi niko ne može oduzeti".

MILOŠ DEŠIĆ

GRADSKA VEĆNICA U SAN FRANCISKU

NAJPAMETNIJA GRAĐEVINA NA SVETU

USH WORLD WIDE

KADA JE POČETKOM 20. VEKA ARHITEKTA ARTUR BRAUN PROJEKTOVAO GRADSKU VEĆNICU U SAN FRANCISKU VEROVATNO NIJE NI SANJAO DA ĆE ONA NA PRAGU 21. VEKA POSTATI OBJEKAT VRHUNSKE TEHNOLOGIJE, ALI TAKO DA JE NJEN PRVOBITNI IZGLED OSTAO NEPROMENJEN. TAKOĐE, ARHITEKTA BRAUN NIJE SANJAO O TOME DA ĆE VEĆNICA, MOŽDA VRHUNAC NJEGOVOG STVARALAŠTVA, POSTATI NAJDOSTUPNIJA ZGRADA NA SVETU, NAROČITO ZA OSOBE SA HENDIKEPOM. A, SIGURNO NIJE NI RAZMIŠLJAO O TOME DA ĆE NJEGOVO ČEDO DUGO PREDSTAVLJATI OBJEKAT DISKRIMINACIJE.

Iako ova građevina, u istoriji često nazivana „biserom“ klasične američke arhitekture, locirana na prepoznatljivom turističkom odredištu predstavlja mesto okupljanja građana San Franciska, ona nije ispunjavala uslove dostupnosti. Naime, od osamdesetih godina prošlog veka, znak „isporuka i hendikepirani“ i rampa bili su jedini putokazi osobama sa hendikepom na sporednom ulazu u gradsku većnicu u San Francisku.

Stvari su se promenile 1999. godine kada je prvi put u istoriji građevine osoba-korisnik kolica mogla da u većnicu uđe na centralni, svečani ulaz. Ovo je predstavljalo istorijsku prekretnicu ne samo za građane San Franciska već i za celu američku naciju. Reč je o obnovi građevine koja je trajala nekoliko godina, prilikom koje je ona dobila audio-vizuelni sistem sa rampama, liftovima i telefonima koji su je u potpunosti učinili dostupnom za osobe sa hendikepom. Put do ostvarenja ovog, pre svega, tehnološkog dostignuća koštao je San Francisko dva zemljotresa, velikog požara, rušenja, stradanja, veliku količinu novca ali uz

zalaganje njegovih gradonačelnika i građana uspeh je u potpunosti ostvaren. Danas se Gradska većnica u San Francisku pominje u člancima, koji više liče na hvalospeve, kao „najpametnija građevina na svetu“.

ISTORIJA:

Prva Gradska većnica u San Francisku stradala je u zemljotresu 1905. godine. Tom prilikom ceo grad je zahvatio trodnevni požar koji je prouzročio veliku materijalnu štetu. Među građevinama koje su stradale bila je i Gradska većnica. Uz zalaganje tadašnjeg gradonačelnika San Franciska James "Sunny Jim" Rolph Jr. već 1915. godine podignuta je današnja Gradska većnica. Grad je angažovao mladog američkog arhitektu Artura Brauna (1874 -1957) koji se vratio sa studija u Parizu.

Artur Braun je nakon diplomiranja na Univerzitetu Barkli u Kaliforniji otputovao u Pariz gde je pohađao prestižnu Ecole des Beaux-Arts (Škola lepih umetnosti) u kojoj je stekao obrazovanje u klasičnoj arhitekturi stare Grčke, Rima, renesanse, kao i francuske arhitekture tog vremena koja je kombinovala moderne materijale sa klasičnim izgledom. Po povratku u domovinu arhitekta

Braun osniva biro Bekvel i Braun i ubrzo biva angažovan za izgradnju Gradske većnice u San Francisku. Nakon ovog, grad Braunu naručuje još nekoliko projekata: Operu ratnog memorijala (War memorial opera house), Zgradu veterana i kulu Koit.

ARHITEKTURA:

Arhitektura Gradske većnice u San Francisku je nastala pod uticajem Škole lepih umetnosti u Parizu. Ona kombinuje modernu konstrukciju baziranu na čeliku i tipičan klasični izraz. Simetrija je osnova Braunovog projekta. Pažljivo razvijena krila oko centralnog, kružnog dela građevine ukrašava kupola koja svojim dimenzijama dominira nad celim objektom, pa i područjem na kom je zgrada sagrađena. Kupolu kruniše duguljasta lanterna. Fasada je podeljena na klasičan način, sa tipičnom rustičnom obradom u prizemlju i kolonadom dorskih stubova na spratovima, koji je vertikalno raščlanjuju i uokviruju prozore. Glavni ulaz je posebno naglašen portikom čiji zabat poseduje određenu reljefnu predstavu. Kupola je građena pod očiglednim uticajem barokne kupole *Doma Invalida* u Parizu, francuskog arhitekta Mansara.

Dimenzije Gradske većnice u San Francisku su veoma upečatljive. Ona se prostire na 46. 000 m² i zauzima dva bloka. Njena dužina iznosi 119 m, a širina 83,25 m. Prečnik kupole iznosi 94 m što je po veličini čini petom kupolom na svetu.

Zgrada je spolja obložena granitom i peščanicom, a u unutrašnjosti ukrašena mermerom. U mermeru su urađene i skulpture. Unutrašnjost građevine je veličanstvena, sa naglaskom na centralni deo, rotundu koju natkriljuje kupola. U predvorju se nalazi monumentalno stepenište sa pozlaćenom ogradom koje vodi do mezanina sa kog se pruža pogled na prizemlje građevine. Zidovi su dekorisani medaljonima i reljefnim ukrasima sa floralnim motivima. Alternacija ukrasa u unutrašnjosti odaje uticaj baroknog stila.

ZEMLJOTRES I RENOVIRANJE:

Ova velelepna građevina prilično je oštećena prilikom zemljotresa Loma Prieta 1989. godine. Zidovi su popucali, a kupola se okrenula za 102 mm, kao čep od flaše. Ovaj događaj je pokrenuo tadašnju vladu na postavljanje takozvanog seizmičkog sistema. On se sastoji od posebnog tretiranja temelja same građevine koji postaju izolovani i prilikom zemljotresa čine da se građevina ponaša kao klatno kako bi se sprečilo urušavanje. Dok je trajala ugradnja seizmičkog sistema gradska vlada je otišla korak dalje u renoviranju ove

REČNIK ARHITEKTONSKIH POJMOVA:

zabat ili **kalkan** – čeona, najčešće trouglasta strana zgrade koja ima dvoslivni krov. Kao dekorativni element koristi se iznad vrata i prozora. Zabati mogu biti i stepenasti, polukružni, segmentni itd.

lanterna – otvorena konstrukcija na temenu kuple koja ima za cilj da propušta svetlost u građevinu;

mezanin – polusprat, sprat manje visine od ostalih, obično neposredno iznad prizemlja;

portik – posebno naglašen ulaz u građevinu; natkriveni trem sa stubovima; konstrukciju čine stubovi sa dvoslivnim krovom i zabatom; karakterističan za antičku arhitekturu

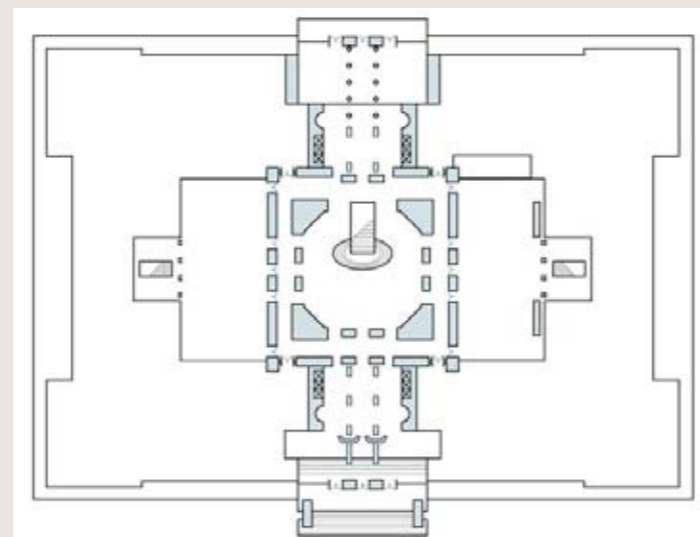
rotonda – građevina kružne osnove, obično sa kupolom

građevine. Došla je na ideju da se ona u potpunosti renovira uz zadržavanje svog prvobitnog, istorijskog izgleda i adaptira kako bi u novom, sjajnom ruhu ušla u 21. vek. Odluka o tome je prepuštena građanima koji su se glasanjem odlučili na još dva koraka - modernizaciju i dostupnost.

To je značilo da je pored pomenutog seizmičkog sistema koji je građevinu obezbedio od budućih potresa, velika pažnja posvećena modernizaciji, koja se sastojala u tome da se u građevinu uvedu audio i video sistemi, kao i posebni mehanizmi koji su od nje napravili objekat u potpunosti dostupan osobama sa hendikepom. Sve to je postignuto uz brižljivo očuvanje njenog prvobitnog izgleda i autentičnosti.

DOSTUPNOST:

Glavni i ostala četiri ulaza su prvi put postali dostupni

osobama sa hendikepom. Ugrađen je asistiraajući slušni sistem za osobe oštećenog sluha. Inovativni "znaci koji govore" pružaju uputstva posetiocima oštećenog vida i omogućavaju im kretanje kroz građevinu. Postavljen je put koji omogućava kretanje u svim delovima građevine, koji su dostupni javnosti. "Hol plača" je sada dostupan, jer sadrži lift, a preko rampe je dostupan i mezanin. Na svakom spratu se nalaze sobe za odmor. Ima ih preko 30. Sva teška vrata u zgradi poseduju neupadljivi mehanizam koji njihovo otvaranje olakšava. Postavljeni su novi šalteri u prizemlju sa modernom tehnologijom dok su stari zadržali autentičnost, ali su istovremeno prilagođeni i dostupni osobama sa hendikepom. Liftovi poseduju dostupne kontrole i signalizaciju. Nameštaj koji koriste zaposleni takođe je potpuno dostupan. Istorijski ulaz koji je obrađen u koži i težak za manevrisanje osobama koje koriste kolica ili se otežano kreću, dobio je pomoćnu tehnologiju koja omogućava olakšano kretanje. Uzani istorijski ulaz koji je bio nedostupan sada je u potpunosti pristupačan jer su u nova vrata ugrađene presavijene šarke koje omogućavaju šire otvaranje vrata. Telefoni su opremljeni novom tehnologijom. Naime, na svakom spratu se nalaze telefoni za osobe oštećenog sluha.

CEITRONICS I VRHUNSKA TEHNOLOGIJA:

Da bi ovakav poduhvat doživeo realnost angažovana je kompanija za integrisanje sistema Ceitronics koja je radeći sa timom arhitekata, dizajnera i konsultanata uspešla da postavi sistem vrhunske tehnologije koji je od Gradske većnice napravio high-tech komunikacijski centar. Ovaj projekat je izveden tako da ni u jednom momentu nije narušen autentični istorijski izgled građevine. Radovi su trajali do 5. januara 1999. godine. Audio i video sistem je sakriven u zidovima građevine iza mermernih ukrasa i omogućava kako snimanje tako i emitovanje događaja iz soba za sastanke. To je postignuto tako što je prilikom renoviranja uklonjena kompletna prvobitna instalacija. Ona je zamenjena novom, baziranom na fiber optičkim i bakarnim kablovima uz mogućnost da se sa razvojem tehnologije u 21. veku menja i dopunjuje novim rešenjima. Centar audio-vizuelne opreme smešten je u podrum u kome se nalaze glavni kompjuterski centar, dva studija za emitovanje i ruteri za sve audio i video sisteme, MATV i procesore.

Fiber je postao transportni medij za sve signalne tipove. Video se šalje direktno sa kamera u sobama za sastanke preko fiber kablova i prenosnika do podruma. Video

signal zatim putuje do Pesa Matrix prekidača odakle se vrši direktno emitovanje iz svih pet soba za sastanke u sve delove građevine, pa i kancelarije, na njihove ekrane i panele koji reaguju na dodir. Ovim je prvi put omogućeno javnosti da prati događaje iz soba za sastanke, naravno, ukoliko su oni sami po sebi dostupni.

Da bi se prenošenje signala i emitovanje mogli ostvariti bilo je potrebno napraviti softver koji će podržati ovu tehnologiju. Tom prilikom napravljen je Rapid Rave, softver jedinstven na tom polju digitalne komunikacije. Na ovaj način postignuta je otvorena komunikacija unutar same građevine na svim postojećim relacijama. Takođe, istovremeno je ovaj digitalni audio-vizuelni sistem i kompleksnu mehanizaciju bilo moguće prilagoditi osobama sa hendikepom i Gradsku većnicu u San Francisku učiniti dostupnom.

ZANIMLJIVOSTI:

Pored toga što je Gradska većnica u San Francisku deo značajnog istorijsko-turističkog odredišta grada, ona se može pohvaliti i nekim istorijskim događajima i zanimljivostima. Američki predsednik Voren Dž. Harding je preminuo od posledica srčanog udara 1923. godine u hotelu Plaza u San Francisku, a njegovi posmrtni ostaci su bili izloženi u Gradskoj većnici. Merilin Monro i Džo di Mađio su se venčali 1954. godine u Gradskoj većnici u San Francisku. Godine 1960. rotonda je predstavljala mesto na kome su se održale čuvene HUAC studentske demonstracije. Ključna scena kulturnog filma sa Klint Istvudom *Prljavi Hari* snimljena je 1971. godine u gradonačelnikovoj kancelariji. Takođe, građevina se "pojavljuje" u filmovima *Pogled na ubistvo* (1985) i *Stena* (1996). Den Vajt, bivši nastojnik je 1978. godine usmratio tadašnjeg gradonačelnika Džordža Moskonea i tadašnjeg nastojnika Harvi Milka. Naravno, ovo je samo nekoliko događaja iz višedecenijske istorije Gradske većnice u San Francisku.

Spajanjem istorijske arhitekture i vrhunske tehnologije Gradska većnica je postala jedinstven primer javnog objekta u svetu. Visoka tehnologija je prvenstveno omogućila otvorenu i jasnu komunikaciju. Ali je ova obnova dokazala da se ovakva tehnologija može iskoristiti za još bolji cilj. Tako je građevina postala svetski centar dostupnosti osobama sa hendikepom. Nešto što je izgledalo teško i nemoguće, što je ostavljano po strani i odlagano decenijama sada se čini jednostavnim i normalnim, a pre svega na dohvata ruke i mogućim. Zato je Gradska većnica u San Francisku "najpametnija zgrada na svetu".

MARIJA DRLJEVIĆ

Search

Marko Savic

HEADBANGER'S CORNER

Internet generacija

ILITI

Ima li tvoja ortakinja nalog na Fejsbuku?

zgodnu plavušu. To samo po sebi nije toliko značajno da bih o tome pisao, već činjenica da sam ja procenio da je Fejsbuk povoljnije okruženje za muvanje od žurke! Naravno, odmah sam se zapitao...

Koliko je pojava Fejsbuka, i interneta uopšte, promenila naš svet? (Za one koji su se zapitali šta je to kog đavola Fejsbuk, mogu samo da kažem da treba da odu na www.facebook.com i sve će im se samo kasti.)

Neću ovde trošiti reči o sada već čuvenom gađanju ovcama i malecni igricama za opuštanje, već ću pokušati da se pozabavim ozbiljnim uticajem ovih sajtova na našu civilizaciju. Prva stvar (mada ne i najvažnija) je to da ćete posle sto godina naleteti na prijatelje koji su vam izuzetno dragi ali iz ovog ili onog razloga nikako da ih vidite ili pozovete telefonom. Zatim, (za razliku od rođendana rođene majke) nikada nećete propustiti da im čestitate rođendan čak iako nikada niste znali kad je! Ne treba zaboraviti i da uvek možete da sa njima stupite u kontakt. Neće biti baš odmah kao preko SMS-a, ali ako vam baš treba da nekoga kontaktirate... Ako pak želite da na nekoga „slučajno“ naletite, onda možete saznati koje predstojeće događaje taj neko planira da poseti. Dodaju li se još i sajtovi poput Vikipedije ili Ju tjuba, onda možete saznati, odnosno pogledati, sve što poželite. Došlo je vreme nezamislive slobode.

Pa dobro, šta današnji klinici tačno rade sa tom slobodom?

Neću da se pravim da je sve ružičasto, jer nije. U današnje vreme klinici mnogo vremena provode na Svetu Vorkrafta ili Gild vorsima, a kada ne provode vreme čerečeći virtualne veprove, idu na jedan od malog miliona raznih foruma, na kojima se raspravlja o svemu, od pomenutih MMORPGova³ do izbora u Americi (ili ne daj bože izbora u Srbiji). Iako je, u nedavnom razgovoru tokom pisanja ove kolumne,

većina mojih prijatelja ocenila Fejsbuk kao uglavnom beskorisan (mada skoro svi imaju nalog na njemu) na moje veliko, i prijatno iznenađenje, ocena je da su današnje kompjuterske igrice uglavnom korisne. Pored dobro poznatih koristi kao što su učenje engleskog i upoznavanje sa zapadnom kulturom, igranje igara ima još jednu neočekivanu prednost – interaktivnost. Naime, glavni oblici zabave 20. veka, poput televizije, radija, filma ili književnosti, stavljali su korisnika u pasivnu ulogu, ne pružajući mu šansu da utiče na tok zbivanja. To, međutim, nije oduvek bilo tako. Pre nego što je knjiga postala najrasprostranjeniji oblik zabave, društveni život se uglavnom odvijao na seoskim skupovima, saborima, gde je jedan od najpopularnijih oblika zabave bilo pričanje priča. Tada je, naravno, svako ko je pričao priču mogao da je prekraja i tako bi ona evoluirala. Danas umetnost pripovedanja još uvek opstaje u irskim pabovima i specijalizovanim forumima / čet rumovima na internetu. I iako kompjuterske igrice, pa ni pomenuti internet forumi, nisu ni prišli granicama interaktivnosti, oni ipak u određenoj meri ispunjavaju potrebu za učestvovanjem koja postoji u nama, na način na koji ni film, ni književnost, pa ni TV nikako ne mogu.

Danas slušam pedagoge i ostale stručnjake kako se žale da internet uzima deci knjigu iz ruku, pri čemu zaboravljaju da je to samo deo prirodnog procesa kojim umetnost i komunikacija upošte evoluiraju. Oni, takođe, zaboravljaju da većina današnje dece po prvi put čuje za Markesa i Borhesa, Selindžera i Bajrona, ne u školi (a i ako čuje za njih u školi, tamo se sigurno neće zainteresovati za njih), već preko foruma na kojima se diskutuje književnost. U krajnjoj liniji ima li ikakve razlike između književne večeri i diskusije na forumu, sem, naravno, u mediju preko koga se vodi diskusija? Ne znam...

1 Bulletin Board Service – služba elektronske oglasne table

2 Internet konekciju

3 Mass Multiplayer Online RPG – masovna igra uloga sa više igrača, poput pomenutih Sveta Vorkrafta ili Gild vorsa

JEDNAKOST RAZLIKA = DAN ZEMLJE

Jednakost razlika je simbol Dana Zemlje kada se razlike zaboravljaju i priroda počinje da se obnavlja.

Dan Zemlje je naziv za dva različita praznika koje žitelji severne hemisfere obeležavaju svakog proleća. To su: Dan Zemlje 22. aprila i Ekvinoksní Dan Zemlje. Ovi praznici imaju za cilj da povećaju osetljivost šire javnosti za ugroženost životne sredine i da otvore pitanja koja su od zajedničkog značaja. Oba praznika su nastala u približno isto vreme, krajem 60-tih i početkom 70-tih godina prošlog veka. U to vreme, širom planete a naročito u SAD, jačali su civilni pokreti među kojima je i ekološki pokret.

Ekvinoksní Dan Zemlje obeležava se na dan martovske ekvinokse (oko 20. marta), i njime se označava trenutak izjednačavanja dužina dana i noći. Ekvinoksa je astronomski tačan trenutak u vremenu kada se centar Sunca nalazi tačno iznad Zemljinog ekvatora i odigrava se svake godine oko 20. marta i 23. septembra. U tom momentu na jednom polu počinje šestomesečni mrak, dok na drugom počinje šestomesečni dan.

Džon MekKonel je, na Uneskovoj konferenciji za životnu sredinu 1969, promovisao ideju globalnog praznika nazvanog Dan Zemlje i dizajnirao zastavu planete Zemlje. Prvi Dan Zemlje proklamovao je gradonačelnik San Franciska, Džozef Alioto, 21. marta 1970, a samo obeležavanje odigralo se u više gradova i trajalo je nekoliko dana. Ovaj događaj se, od 1971. godine, kada je generalni sekretar Ujedinjenih Nacija potpisao Deklaraciju o životnoj sredini i u vremenu

ekvinokse zazvonio Zvono Mira pri sedištu Ujedinjenih Nacija u Njujorku, tradicionalno obeležava zvonjavom zvona.

Dan Zemlje, koji se obeležava 22. aprila, nastao je na inicijativu tadašnjeg senatora države Viskonsin - Gejlorda Nelsona. Ono što je podstaklo Nelsona na ovakav korak i glavni "krivac" za postojanje Dana Zemlje, bilo je izlivanje tri miliona galona nafte u zalivu Santa Barbara januara 1969. godine. Nafta je pokrila teritoriju od više desetina kilometara plaže i uništila više hiljada morskih ptica i riba. Ceo događaj je uzdrmao američku javnost i otvorio nova pitanja o mogućim ekološkim katastrofama, i njihovom uticaju na život svakog pojedinca.

U isto vreme, teška industrija je ispuštala dim i aero zagađenja bez straha od zakonskih posledica, a samo zagađenje vazduha je prihvatano kao miris prosperiteta! Ekološki problemi su retko privlačili pažnju medija!

Prvi Dan Zemlje obeležen je 22. aprila 1970. godine i smatra se početkom modernog ekološkog pokreta. To je bio dan mirnih masovnih demonstracija miliona ljudi širom SAD koji su tražili od vlasti da usvoji programe za čišćenje i očuvanje životne sredine. Funkcioneri američke administracije su reagovali: Kongres je usvojio zakone za očuvanje čistog vazduha i pijaće vode, zaštitu flore i faune i okeana, a takođe je osnovao i Agenciju za zaštitu životne sredine koja bi nadzirala napredak u SAD.

Naredne godine je u Kanadi formirana jedna od najvećih nevladinih organizacija - "Green peace".

Takođe, 5 juna je u Stokholmu organizovana Konferencija UN o planeti Zemlji i usvojena su brojna dokumenta, te se taj datum obeležava kao Svetski dan zaštite životne sredine. Od tada se Dan Zemlje obeležava u velikom broju zemalja svake godine.

Oko 200 miliona ljudi iz 141-ne zemlje sveta učestvovalo je, 1990. godine, u obeležavanju

Planeta Zemlja je stara oko 4,6 milijardi godina. Smatra se da je život nastao pre 3,8 milijardi godina. Prvi dokazi o postojanju mikroorganizama - fosila, stari su oko 3,2 milijarde godina. Homo sapiens, vrsta kojoj pripada čovek, razvila se pre 100 - 120 000 godina. Ljudska civilizacija traje tek nešto više od 10 000 godina. Industrija, koja danas predstavlja najveću pretnju za opstanak naše planete, razvila se pre nešto više od 200 godina. A to je tek oko 0,0000044 % starosti Zemlje!

Dana Zemlje, što je dalo snažan podsticaj većem korišćenju reciklaže; 2000. godine akcenat je bio na globalnom zagrevanju i korišćenju čistih izvora energije. Najveće i najupečatljivije obeležavanje ovoga praznika dogodilo se prošle godine, i to tako što je proslava sinhronizovano održana u osam svetskih gradova. Obeležen je koncertima velikih svetskih zvezda i prenošen, putem satelita, širom planete.

Kružile su i poruke u kojima se stanovništvo poziva na očuvanje životne sredine. Ipak, neki ljudi su kritikovali takav spektakl smatrajući da su energija i sredstva koja su potrošena nemerljiva, i da su se mogla iskoristiti u druge svrhe.

Generalna skupština UN proglasila je 2008. godinu za Međunarodnu godinu planete Zemlje. Ona se u celom svetu obeležava pod istim sloganom - "Nauke o planeti Zemlji u službi društva". Jedna od ključnih tema obeležavanja Dana planete, ove godine, jeste uticaj klimatskih promena na životnu sredinu i biodiverzitet.

Prve inicijative za obeležavanje ovog dana u Srbiji su potekle od studenata Beogradskog univerziteta, a proslave su održavane u Botaničkoj bašti. Kao novina kod nas, i kao značajan faktor na polju zaštite životne sredine, pojavilo se Ministarstvo zaštite životne sredine.

U Beogradu je, centralnom proslavom ispred hotela "Jugoslavija", obeležen Dan planete Zemlje i Međunarodna godina planete - 2008. Predstavnici

Ministarstva i drugih institucija su delili edukativni materijal vezan za očuvanje prirode, razgovarali sa decom, a prikazan je i film o planeti Zemlji. Deljeni su i garantni listovi na planetu Zemlju sa simboličnim potpisom na modelu planete, i tada su građani mogli da se obavežu da će prihvatiti uslove neophodne za očuvanje planete!

Mnogi događaji koji su narušavali čovekovu životnu sredinu uticali su i na buđenje ekološke svesti čovečanstva. Svako zagađenje prirodne sredine i prekomerno globalno zagrevanje prete da ugroze život na planeti, a ono što je 1970. izgledalo kao marginalno pitanje - vođenje računa o vazduhu, vodi i drugim prirodnim resursima, postalo je jedno od važnih pitanja u politici i društvu.

Prema najnovijim upozorenjima naučnika, Zemlji prethodi porast temperature u proseku za više od tri stepena Celzijusa (u 20. veku je porasla za 0,6 stepeni Celzijusa), sa čime će se ljudska populacija teško izboriti - oko 400 miliona ljudi bi moglo da bude pogođeno glađu, a između 1,3 i 3 milijarde bi moglo da se suoči sa problemom nestašice vode.

Ekolozi već decenijama apeluju i skreću pažnju na to da svaki pojedinac ličnim primerom može da pruži doprinos održivom razvoju planete Zemlje. Uprkos tome, čini se da ekološka svest čovečanstva nije u potpunosti probudjena!

foto: B. Stanojlović

POPULARNA KULTURA - OD BUNTA DO REVOLUCIONARNOSTI

Na autentični izraz bunta popularne kulture establišment uzvraća strategijama koje teže da ga uklope u vladajući sistem. Pop-kultura postaje revolucionarna tek kada preraste u organizovanu akciju sa određenim ciljem.

Kao oblik ponašanja, koji insistira na izražavanju autentičnih osećanja i stavova, popularna kultura se može shvatiti kao neka vrsta spontane borbe za očuvanje humanističkih vrednosti u savremenom društvu. Pojedini teoretičari, poput Džona Fiska (John Fiske) ističu da je, u osnovi, reč o borbi podređenih, radničke klase, siromašnih, manjina protiv nastojanja vladajućih sila u društvu da dominiraju nad njima, ne samo ekonomski, već i kulturalno.¹ Iako bunt socijalno podređenih ne treba izjednačavati sa nostalgijom za autentičnošću uopšte, pošto ona nije ograničena na društvene klase, neće biti neobično ako u napetoj situaciji, koja vlada među socijalno podređenima, naiđemo na najjasnije izraženu težnju ka autentičnom.

foto: S. Milojković

Iggy Pop na EXIT-u

Kao suštinsku osobenost popularne kulture, Fisk ističe kompleksnost njenog odnosa sa silama kojima se suprotstavlja. Ona nije autonomna kultura koja bi mogla biti potpuna alternativa dominantnom sistemu. Tako nešto nije moguće jer ona, zapravo, opstaje na prostoru koji pozajmljuje od sistema. Njen smisao se tako može sagledati jedino u odnosu na sile kojima se suprotstavlja. U skladu s tim, strategija koju popularna kultura koristi je „snalaženje sa onim što je dato“.

Da bi predstavio složenost ovog odnosa, Fisk uzima primer koji je svima dobro poznat: modu nošenja pocepanog džinsa. Pošto je izgubio svoje nekadašnje buntovno značenje zbog udobnosti koju pruža (ali, isto tako i zbog određenih značenja koja i dalje nosi: mladalački duh, komotniji životni stil, pripadanje Zapadu i slično) i postao opšte prihvaćen, oni koji žele da izraze svoju buntovnu prirodu pribegavaju namernom cepanju svog džinsa. Na ovom primeru jasno se vidi u čemu se sastoji strategija popularne kulture: intervencijom na gotovom, datom proizvodu stvoriti novo, opoziciono značenje čime se izražava autentičnost.

Ali, odnos između popularne kulture i sila na koje ona reaguje ne uspostavlja se samo u jednom smeru. Na koji način

vladajuća sila reaguje na buntovne postupke „odozdo“, može se videti u hitrom prilagođavanju modne industrije džinsa novonastaloj situaciji. Ona počinje da proizvodi iscepane i izbledele farmerke imitirajući iznošenost. Taktikom podilaženja, bunt podređenih preokreće se u sopstvenu korist.

Da li je, onda, popularna kultura samo izraz praznog bunta koji vladajućima ne samo da ne smeta već ga, čini se, mogu i uklopiti u svoj sistem izrabljivanja? Fisk naglašava da između onih koji nose kupljene pohabane farmerke i onih koji ih sami cepaju, postoji bitna razlika. Po njemu, popularna kultura jeste izraz autentičnog bunta uprkos tome što vladajuće strukture nastoje da je podrede sebi.

Radi li se, ipak, o neopravdanom optimizmu kada Fisk popularnoj kulturi pridaje toliku važnost kao sredstvu pružanja otporavladajućim silama? Presvega, ističe razliku između progresivnog i revolucionarnog. Pop-kultura može sadržati, pre svega, progresivne elemente. Revolucionarne, tek u izuzetnim slučajevima. Radi se o tome da popularna kultura deluje na mikropianu i da je njena borba spontana reakcija. No, on joj kao takvoj odaje priznanje jer predstavlja konstantna opiranja dominirajućim kapitalističkim uslovima. Zbog toga on i zamera

¹ Džon Fisk, *Popularna kultura* (prev. Zoran Paunović), Clio, Beograd, 2001.

mnogim levičarskim teoretičarima na njihovom puritanizmu, na kritici podređenog stanovništva koje navodno, kroz popularnu kulturu, tone u slabost. Levica, naglašava autor, ne uviđa značaj koji zadovoljstvo i želja igraju u životima ljudi te je njena retorika, koja se odnosi na socijalnu pravdu i revoluciju, nedovoljno privlačna većini. Vladajući pak, itekako svesni ovih potreba ali i svega što se tiče autentičnosti i sloboda, sprovode daleko privlačniju retoriku kojom uspevaju da obmanu mnoge građane.

Sa druge strane, ako se uzme u obzir ono na čemu levo orijentisani autori insistiraju, a to je potreba za konkretnim društvenim promenama u uslovima savremenog kapitalističkog sistema, Fiskova tumačenja efekata popularne kulture mogu da deluju preterano optimistična. Sa ovog stanovišta, progresivnost na mikro nivoima nikako ne može da nadomesti nedostatak revolucionarnosti.

² *Rize*, David LaChapelle, Lionsgate, LA/NY, USA, 2005.

Autorovo potenciranje razlike između onih koji sami cepaju svoje farmerke i onih koji kupuju takve gotove proizvode može delovati prenaglašeno. Zaista, ako pretpostavimo da je cepanje sopstvenih farmerki izraz bunta i autentičnosti, moramo se zapitati kakve je prirode taj bunt. Jer, tu može biti reč i o površnom buntu bez ikakve dublje svesti o društvenim problemima. Tako se i cepanje farmerki može protumačiti tek kao moda. Politički neosvešćeni bunt izraz je nezadovoljstva koje jeste uzrokovano određenim društvenim problemima, ali koje nema snagu ni inteligenciju da se uzdigne iznad tog prostog osećaja nezadovoljstva. Mnogi ljudi, možda većina, imaju što šta da zamere društvu u kojem žive, ali svi oni takvom društvu svakodnevno služe. Na primer, rep muzika izražava nezadovoljstvo i bunt Afroamerikanaca iz siromašnih kvartova, ali teško da im pomaže (osim u slučaju kad neko postane muzička zvezda pa stekne ekonomsku dobit od toga) da se izvuku iz situacije u kojoj služenje u marincima predstavlja jednu od glavnih alternativa siromaštvu i kriminalu. Rep se tu pokazuje kao isprazan bunt, budući da ostavlja njegove konzumente nemoćnim za suočavanje sa problemom u kom se nalaze..

Kritika popularne kulture koja se na ovaj način vrši (iako s jedne strane opravdana jer, kako se čini, bez nekog vida revolucionarnog ispoljavanja zaista se lako može desiti da se radi o mlaćenju prazne slame), ipak previđa važnu činjenicu na koju Fisk ukazuje i ona se odnosi na to da popularna kultura jeste način snalaženja ljudi

u uslovima u kojima su se bez vlastitog izbora našli, odnosno način da se sačuvaju određene ljudske vrednosti u jednom nehumanom sistemu. Fiskove primedbe levici da je otuđena u odnosu na potrebe građana itekako imaju smisla. Po njemu, savremena levica bi morala da izvuče pouku i okane se krutih zahteva za revolucijom, kao i da poštuje potrebe ljudi i prihvati njihove spontane načine reagovanja. Jedino na taj način, približavajući se stvarnim okolnostima, moguće je postići neki konkretan rezultat.

Ako znamo da se bunt prisutan u popularnoj kulturi lako može iskoristiti protiv onih koji ga izražavaju, ipak se na tom polju mogu naći, mada znatno ređe, i primeri koji zaista imaju revolucionaran učinak. Jedan od najupečatljivijih primera je pojava hip-hop klovnova u Los Anđelesu, o čemu je snimljen dokumentarni film *Rize*.² Njihovo delovanje na decu i omladinu koja odrastaju u siromašnim i opasnim kvartovima poprimilo je razmere aktivne borbe protiv kriminala budući da ih usmeravanjem da kroz takmičenja u neobičnoj vrsti plesa kanališu svoju energiju, nezadovoljstvo i potrebu za pripadnošću, direktno odvlače od opasnosti ulice. Slično je i sa brazilskom kapuerom koja se sve više širi svetom.

Ovakvi primeri pokazuju da popularna kultura, kada preraste u organizovanu akciju sa određenim ciljem, pored progresivnog može da dobije i revolucionarni karakter. A njoj za to nije potrebna nikakva posebna retorika pošto spontano nalazi put do ljudskih srca.

SHVATITE GA/IN OZBILJNO!

Postavka Dostupno u Galeriji Stare kapetanije u Zemu (21. februar-4.mart 2008.g.) mladog autora Nikole Vučićevića, jedna je od prvih izložbi u našoj sredini koja je, promišljenim i snažnim likovnim jezikom, temeljno istražila pojmove kao što su ljudska prava osoba sa hendikepom, dostupnost, ravnopravnost, inkluzija, diskriminacija i antidiskriminacija.

Jedinstvena je pojava da mladi umetnik za svoje prvo veliko javno istupanje-prvusamostalnu izložbu, izabere upravo temu ljudskih prava osoba sa hendikepom. Međutim, N. Vučićević ističe da je za njega bitno da svoj umetnički opus otvori baš ovim ciklusom, i poredi to sa rediteljem koji kao svoj prvi veliki rad potpisuje upečatljiv dokumentarac, a ne neki komercijalni hit. Ciklus Dostupno nastajao je tokom i nakon civilnog odsluženja vojnog roka u USH-u, gde je umetnik

došao na sopstvenu inicijativu. Radeći u Udruženju studenata sa hendikepom kao dizajner (autor je dizajna nekoliko značajnih publikacija USH-a) i personalni asistent, upoznao je rad Udruženja, svakodnevicu osoba sa hendikepom, i težnju aktivista i aktivistkinja USH-a ka stvaranju dostupnog, inkluzivog društva. Naziv ciklusa Dostupno nametnuo se kao jedna od ključnih reči u vokabularu osoba sa hendikepom, a obuhvata arhitektonsku dostupnost, dostupno

Plakat: Logoped

obrazovanje, i društvenu dostupnost u celini. Postavka je obuhvatila tridesetak radova - plakate, publikacije i video instalaciju.

Plakat Logoped izabran je na konkursu Grifon 2008 (izložba je u toku u Galeriji Grafičkog kolektiva) kao deo "pregleda relevantnog savremenog grafičkog oblikovanja kod nas", čime su radovi iz ciklusa Dostupno dobili još jednu, značajnu, profesionalnu potvrdu. Kako se suštinsko značenje apstraktnih pojmova tumači čitkim i snažnim likovnim jezikom, N. Vučićević objašnjava upravo na primeru plakata Logoped. "Bitno

je biti koncizan i konkretan. Plakat Logoped može da razume i Japanac i Tunižanin. Plakat je minimalistički; koncizan, meni je ta estetika dosta bliska. Imaš pojam koji objasniš u grafičkom likovnom izrazu. Ja razmišljam koju boju, površinu ili strukturu da upotrebim, a da to bude jasno čitljivo i nekome ko ne poznaje umetnost".

Nameće se zaključak da i Nikolu Vučićeviću i Udruženje studenata sa hendikepom treba shvatiti ozbiljno. Oni ne igraju na sentimentalno i prikladno. Igraju na suštinsko, bitno i dostupno!

MAJA ILIĆ

Plakati: Shvatite ih ozbiljno!

USH SYSTEM

PIŠU: MAJA & IVAN CRTA: IVAN

